

Anna Depka Prądyńska
Monika Jażdżewska

Działania edukacyjne w Muzeum Historyczno-Etnograficznym im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach

Działania edukacyjne w Muzeum Historyczno-Etnograficznym im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach stanowią bogatą ofertę spotkań zarówno dla dzieci, jak i młodzieży. Przybliżają specyfikę muzealnych zbiorów, pogłębiają wiedzę o historii miasta i regionu kaszubskiego, a także ukazują ciągłość polskiego dziedzictwa narodowego. W ofercie edukacji muzealnej pojawiają się różne rodzaje zajęć: lekcje muzealne, warsztaty, konkursy, oprowadzanie po wystawach, wykłady, prelekcje i spotkania. Tradycyjną grupą odbiorców są dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniowie szkół z Chojnic i okolic wszystkich etapów edukacyjnych. Zbiory muzealne stanowią wspaniały kontekst do ciekawego realizowania i uzupełniania programów szkolnych, łączenia odmiennych dziedzin, a także poszerzania wiedzy oraz wyobraźni. Podczas zajęć wykorzystujemy różne formy przekazywania informacji: narzędzia multimedialne, karty zadań oraz materiały plastyczne.

Jednym z podstawowych działań edukacyjnych, które realizujemy z dziećmi i młodzieżą są lekcje muzealne. Spotkania trwają około 45 minut i odbywają się w przestrzeniach ekspozycji muzealiów. Zwykle, w pierwszej części zajęć, korzystamy z prezentacji multimedialnych, a w drugiej następuje pogadanka i dialog z uczestnikami. Preferujemy wcześniejsze rezerwacje lekcji muzealnych, między innymi ze względu na możliwość dostosowania tematyki spotkań do potrzeb i oczekiwań nauczycieli, którzy zgłaszają się do muzeum z nowymi pomysłami. Jesteśmy otwarci na współpracę. W przeważającej części nasza oferta lekcji muzealnych skierowana jest do dwóch grup wiekowych: szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Poniżej w skrócie przedstawiamy propozycje cieszące się największym zainteresowaniem: – *Historia symboli mojego miasta. Chojnicki herb. Flaga. Hejnał.* – Zajęcia dotyczą najważniejszych znaków symbolizujących miasto Chojnice. Pozwalają dokładniej poznać pochodzenie, znaczenie i zmiany zachodzące w jego wizerunku na przestrzeni wieków, z burzliwymi dziejami miasta w tle.

– *Strój kaszubski.* – Historia oryginalnego stroju kaszubskiego stanowi interesujący przykład polskiego dziedzictwa regionalnego. Podczas zajęć dzieci zdobędą informacje na temat poszczególnych jego części. Poznają również badaczy kaszubszczyzny, mających bezpośredni wpływ na odtworzenie autentycznego wzorca stroju kaszubskiego.

– *Wyposażenie i oporządzenie kawalerii polskiej w latach 1918-1919.* – Uczniowie będą mogli poznać przeznaczenie elementów kawalerskiego wyposażenia i zobaczyć je w oryginale. Przekonają się też m.in. do czego służyła lanca, ile ważyło siodło oraz jak wyglądało życie kawalerzysty.

– *Z archeologią za pan brat. Spotkanie z archeologiem.* – Lekcja o narodzinach i dziejach archeologii jako dyscypliny naukowej, począwszy od starożytności i na czasach współczesnych skończywszy. Spotkanie uwzględnia poznawanie warsztatu pracy archeologa, ciekawe i przełomowe odkrycia, dotyczące różnych epok dziejowych i stanowisk archeologicznych. Uczestnicy zapoznają się również z niektórymi metodami datowania zabytków, pozyskanych w trakcie wykopalisk.

Muzeum Historyczno-Etnograficzne
im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach

zaprasza dzieci od IV klasy szkoły podstawowej oraz młodzież
do udziału w wakacyjnym konkursie fotograficznym

**pt. Przeszłość w obiektywie.
Dziedzictwo wokół nas.**

Cel Konkursu:

- odkrywanie lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- identyfikacja oraz bliższe poznanie przez uczestników różnorodnego charakteru pomorskiej architektury zabytkowej,
- pogłębienie wiedzy o bogatej lokalnej historii, której śladem są zachowane do dziś zabytki,
- uwrażliwienie i skłonienie do zastanowienia się nad wartością i stanem zachowania lokalnego dziedzictwa architektury.

Tematyka prac:
zabytkowe dziedzictwo architektury obejmujące miasta, miasteczka, wioski, osady, załki najbliższego regionu pokrywającego się z obszarem dawnego powiatu chojnickiego z okresu II RP (budynki i ich wnętrza, struktury miejskie, wiejskie lub ich fragmenty – zarówno w nawiązaniu do krajobrazu jak i w formie detali architektonicznych).

Liczmy na wrażliwość i kreatywność uczestników!

Regulamin konkursu oraz potrzebne dokumenty dostępne są

Ulotka konkursu fotograficznego
Przeszłość w obiektywie. Dziedzictwo wokół nas

W ramach corocznej muzealnej oferty edukacyjnej, poza lekcjami, prowadzimy również warsztaty dla dzieci i młodzieży, dostosowując je do wieku i umiejętności manualnych uczestników danej grupy. Nasza instytucja zapewnia wszystkie materiały niezbędne do prowadzenia zajęć. Spotkanie rozpoczyna zwykle pogadanka, będąca wprowadzeniem do tematyki konkretnego warsztatu. Wykonane w drugiej części prace plastyczne obrazują wizualne efekty zajęć, które następnie przechodzą na własność autorów. Oto wybrane z propozycji warsztatów muzealnych o charakterze etnograficznym: – *Pamiątka z Kaszub*. – Zajęcia plastyczne polegają na ozdabianiu drewnianych łopatek kuchennych elementami haftu kaszubskiego. Podczas warsztatów uczestnicy poznają również symbolikę barw używanych we wzornictwie kaszubskim. Własnoręcznie wykonana „pamiątka” z Kaszub jest dla dzieci doskonałą nagrodą za aktywny udział w spotkaniu.

Konkurs *Czy znasz swoje miasto 2018* (Fot. P. Skorupski)

– *Poznajemy kaszubski strój ludowy*. – Warsztaty kierowane są do dzieci od 8 lat. W trakcie zajęć mogą one poznać historię, tradycję oraz współczesne oblicze ubioru, nawiązującego do kultury kaszubskiej. Przy pomocy drewnianej łyżki, krepy i bibułkowych motywów ludowych pokażemy, w jaki sposób wykonać strój kaszubski.

Urozmaicenie form upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym oraz kształtowanie określonych postaw i wrażliwości na dziedzictwo znajdujące się wokół nas może się odbywać także poprzez organizację konkursów. Od wielu lat Muzeum wraz ze Szkołą Podstawową nr 5, z inicjatywy pani Marii Tysler, a następnie z Zespołem Szkolno-Przedszkolnym nr 3 w Chojnicach, w ścisłej współpracy z Piotrem Skorupskim, współorganizuje – rozpoznawalny już w Chojnicach – konkurs pod nazwą „*Czy znasz swoje miasto?*” *Gminny konkurs wiedzy o Chojnicach i regionie*. Po stronie Muzeum leży przygotowanie treści zestawów pytań konkursowych a nauczyciele z poszczególnych placówek gminnych i miejskich są odpowiedzialni za przygotowanie uczniów do udziału

poprzez przekazywanie wiedzy o przeszłości miasta i jego okolic. Konkurs składa się z dwóch etapów. Pierwsza część stanowi test o Chojnicach i regionie. Następnie uczestnicy wykonują zadania w obrębie Starego Rynku, które wymagają wiedzy, spostrzegawczości i orientacji w terenie. Po ukończeniu biegu terenowego następuje podliczenie zdobytych punktów, ogłoszenie wyników oraz wręczenie nagród i dyplomów.

Muzeum w Chojnicach od ponad dwudziestu lat jest także regionalnym koordynatorem I etapu Międzynarodowych Spotkań Artystycznych dla Dzieci i Młodzieży „*Moja Przygoda w Muzeum*”. Główny organizator tego konkursu plastycznego to Muzeum Okręgowe w Toruniu. Jego celem jest pogłębienie wiedzy o muzeach, poznawanie ich różnorodnych kolekcji, zachęcanie do uczestnictwa w kulturze, kształtowanie wyobraźni wizualnej oraz własnych umiejętności artystycznych inspirowanych wizytą w muzeum. Uczestnikami spotkań są dzieci i młodzież w wieku od 5 do 18 lat oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną (do 25 roku życia). Technika wykonanych prac, w tym form przestrzennych i multimediiów, jest dowolna, jednak temat dzieła powinien być związany z odwiedzinami konkretnego muzeum. W 2020 r. ze względu na pandemię Covid-19 projekt został odwołany, jednak już w bieżącym roku XLII edycja spotkań ogłoszona została pod hasłem „*Dlaczego tęsknię za Muzeum?*” Etap II z finałem Konkursu i wystawą nagrodzonych i wyróżnionych dzieł laureatów odbędzie się jesienią w Muzeum Okręgowym w Toruniu.

Do lubianych przez młodych ludzi mediów, dzięki którym Muzeum komunikuje się z publicznością należy Facebook, toteż ogłoszony w tej formie konkurs z nagrodami podczas ferii zimowych bieżącego roku pt. „*Historia w zabytkach ukryta*” – z pytaniami o poszczególne obiekty na ekspozycjach muzealnych – również cieszył się dobrą frekwencją, ucząc przy okazji spostrzegawczości, wrażliwości na formy prezentowanych muzealiów i prowokując do zaciekania tym, co na bieżąco dzieje się w muzeum.

Tegorocznym eksperymentem edukacyjnym przygotowanym przez chojnickie muzeum jest ogłoszony w czerwcu *Wakacyjny konkurs fotograficzny pt. „Przeszłość w obiektywie. Dziedzictwo wokół nas”*, którego adresatami są dzieci i młodzież z Chojnic i okolic. Celem konkursu jest odkrywanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz bliższe poznawanie różnorodnego charakteru pomorskiej architektury zabytkowej. Jest nim również uwrażliwienie na ciekawą lokalną historię, której śladem są zachowane do dziś zabytki w naszym otoczeniu, blisko mnie, nie zawsze odrestaurowane, czasem zaniedbane, przebudowane, a czasem odrestaurowane, które świadczą o dawnej świetności. Tematem prac mogą być miasta, miasteczka, wioski, osady, zaufki najbliższego regionu, pokrywającego się

z obszarem dawnego powiatu chojnickiego z okresu II RP. Nadesłane na konkurs fotografie zostaną ocenione przez jury Konkursu składające się z profesjonalnych fotografów oraz muzealników. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi w październiku 2021 r.

Warsztaty *Poznajemy kaszubski strój ludowy* (Fot. A. Bramański)

Od 2019 r. Muzeum w Chojnicach współpracuje z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Przedmiotem współpracy jest organizacja cyklu spotkań dla nauczycieli, ukazujących możliwości rozwijania wzajemnych relacji na linii: szkoła – muzeum, poznawania sposobów wykorzystywania oferty muzealnej w procesie dydaktycznym i korzystania z doświadczeń i wiedzy muzealników, zwłaszcza w kontekście problematyki dziedzictwa regionalnego. Realizowany program obejmuje cykl czterech spotkań edukacyjnych w ciągu roku szkolnego. Inauguracyjne spotkanie w formie wykładu poświęcone było tematowi: *Szkoła i muzeum. Zbiory muzealne w procesie edukacji muzealnej. Doświadczenia, możliwości, problemy*. Jego autorem był kierownik Działu Historycznego muzeum – Marcin Synak. Z kolei następne miało formę kuratorskiego oprowadzania po aktualnej wystawie czasowej w muzeum przez autorkę Barbarę Zagórską. Ekspozycja pt. *Wiatr od morza. Kaszubi w sztuce polskiej 1920-1939* przygotowana została w związku z 100 rocznicą niepodległości Chojnic i Pomorza.

Od 2020 r. wskutek pandemii zajęcia zmieniły formę na zdalną i spotkania odbywały się poprzez platformę MS Teams. Dotyczyły one następujących zagadnień:

– *Tradycje Świąt Bożego Narodzenia* (eksperci: Anna Depka Prądyńska, Maria Czaplewska i Monika Jażdżewska). Uczestnicy mogli dowiedzieć się, jak Święta Bożego Narodzenia obchodzono na Kaszubach. Następnie została omówiona bogata kolekcja ludowych szopek bożonarodzeniowych ze zbiorów etnograficznych muzeum w Chojnicach. Ostatnią częścią spotkania było sprawozdanie z działalności edukacyjnej, dotyczące warsztatów muzealnych.

– *Dawne rzemiosła i zajęcia kaszubskie* (prowadzenie: Maria Czaplewska). Podczas spotkania zostały zaprezentowane tradycyjne zajęcia Kaszubów wykonywane na potrzeby własne i drobnego zarobku.

– *Tradycje Świąt Wielkanocnych* (prowadzenie: Monika Jażdżewska, Anna Depka Prądyńska). Na spotkaniu przedstawiono zwyczaje Kaszubów, związane z obchodami Świąt Zmartwychwstania Pańskiego i omówione zostały wielkanocne warsztaty muzealne.

– *Rok obrzędowy w Polsce* (prowadzenie: Monika Jażdżewska). Podczas spotkania zaprezentowane zostały zwyczaje, a także bogate tradycje świąteczne, które przetrwały w naszym kraju do dnia dzisiejszego. Wszystkie obrzędy stanowiły przykład dziedzictwa przekazywanego zwykle rodzinnie od pokoleń.

Można przyznać, że realizowana w ten sposób współpraca przynosi korzyści obu stronom: nauczyciele poznając ofertę lekcji muzealnych, warsztatów, wystaw, spotkań wernisażowych, wykładów itp. zyskują możliwość wyboru by poszerzyć zakres przyjętego programu edukacyjnego o dodatkowe „gotowe” elementy przygotowane w muzeum. Z drugiej strony muzeum zabiegając o zainteresowanie nowymi wydarzeniami i muzealnymi artefaktami zyskują dodatkową ścieżkę bezpośredniej współpracy ze szkołami, oprócz standardowych kanałów informacyjnych, w formie plakatów, portali, publikacji czy ogłoszeń medialnych.

Różnorodność form zajęć proponowanych obecnie ze strony muzeum, w zależności od wieku i predyspozycji odbiorców, pozwala na pozyskiwanie wiedzy z różnych dziedzin reprezentowanych w chojnickim muzeum, np. historia, etnografia, archeologia i sztuka, w oparciu o bogate kolekcje muzealiów każdej z nich. Absorbują one nie tylko uwagę, ale także wyobraźnię oraz poczucie uczestniczenia w grze i zabawie (często z wykorzystaniem multimediiów), odkryciu, spotkaniu z nową osobą, która potrafi zaimponować swoją wiedzą na temat najdziwniejszych przedmiotów na ekspozycjach, sprawiając, że wizyta w muzeum może być traktowana jako swego rodzaju przygoda, którą należy powtarzać o wiele częściej.

Anna Depka Prądyńska

Eduktor muzealny, Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. J. Rydzkowskiego w Chojnicach.

Monika Jażdżewska

Przewodnik muzealny, Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. J. Rydzkowskiego w Chojnicach.